

Биоподобни лекарствени продукти – *Quo vadis*

проф. Георги Цв. Момеков, дф
Фармацевтичен факултет, МУ-София
Председател на Българското научно
дружество по фармация

Въведение

- Разработването на биологични продукти е един от най-бързо развиващите се сегменти на фармацевтичната индустрия
- Субстанции продуцирани от живи клетки с помощта на биотехнологии (рекомбинантни ДНК-технологии, антитела, контролирана генна експресия)
- Ключова роля за лечение на животозастрашаващи заболявания като онкологични болести, диабет, ревматоиден артрит, мултипленасклероза
- Рекомбинантни хормони, растежни фактори, моноклонални антитела, рекомбинантни ваксини, кръвни продукти, продукти за генна терапия
- Глобалното значение на биотехнологичния сегмент във ФАРМА-бизнеса е нараснало драстично от одобряването на Humulin от FDA (1982)
- **2014 ~ 161 056 500 000 USD**
- **Към 2020~ 287 139 700 000 USD**
- До 2014 се очаква да окупират 6 от 10-те топ продукта във Фармацевтичната индустрия

Конвенционални лекарства

- Обикновено с малка молекулна маса и относително проста хим. структура
- Фармакологичните ефекти зависят от структурата
- Действието може да бъде модифицирано при промяна на пътя на въвеждане или лекарствената форма
- R&D – идентифициране на нови химични структури
- Производството е базирано на сравнително прости химични реакции и е възпроизводимо
- Разрешението за употреба е основано на клинична ефективност, фармакокинетични студии и проучвания на профила на безопасност

Определение за генерично лекарство

- Производственият процес е обикновено идентичен с този на оригиналния продукт
- Производственият процес е високо стандартизиран
- Аналитичното охарактеризиране може напълно да демонстрира идентичността на състава
- Потенциалните замърсители са идентични или сходни и определими
- В редки случаи лекарствената форма и помощните вещества могат да повлияят биеквивалентността
- Вариациите в клиничните ефекти и безопасността са минимални

Сравнение на етапите на пускане на лекарството на пазара

*СП – Споразумение за поверителност

Източник: Barr Pharmaceuticals - <http://www.barrlabs.com/pages/induhist.html>

- Генеричните копия и асоциираната с тях ценова конкуренция намаляват разходите за здравеопазване
- Генерична замяна, диктувана от икономически фактори (ЕС, САЩ)
- Приложим ли е модела “генерик” при биологичните лекарствени продукти?

Биологичните продукти се...

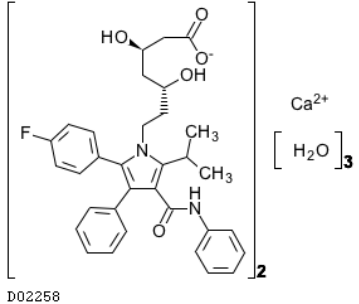
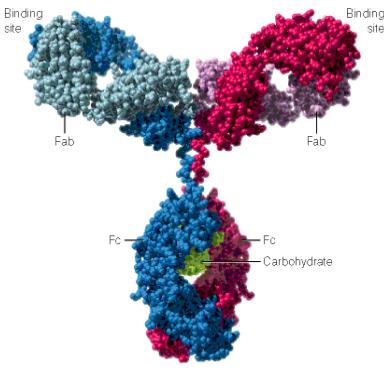
- Получават от живи клетъчни/тъканни култури (растителни, животински или микробиологични)
- Получават като нативни природни продукти или чрез генно инженерство
- Обикновено са пептиди/протеини или нуклеинови киселини
- Използват като терапевтични/диагностични/имунопрофилактични средства в хуманната медицина

Биологичните продукти са коренно различни от нискомолекулните лекарства (т.нар. “малки молекули”)

- Състав, размери, структура
  - По-големи, със сложна структура, по-хетерогенни
- Производство
  - Генно инженерство vs. Органичен синтез
  - Продуцират се от живи клетки/организми
- Клинична безопасност
  - Видовата специфичност, особено при терапевтичните пептиди, лимитира приложимостта на стандартните модели за предклинична оценка
  - Парентерално приложение
  - Имуногенност

Конвенционални vs. биологични лекарства

	“Малки молекули”	Биологични продукти
Размери (MW)	Малки (<1000)	Големи (>10,000)
Source	Химичен синтез при възпроизводими стандартизирани условия	Клетъчни култури
ЛФ	Най-често твърди дозирани ЛФ за перорално приложение	Обикновено за парентерално приложение
Пример	<p>Atorvastatin</p> <p>D02258</p> <p>MW = 558.64</p>	<p>Trastuzumab (Рак на гърдата)</p> <p>MW = 185,000</p>

Гликозилирането може да повлияе на критични функции на биологичните продукти

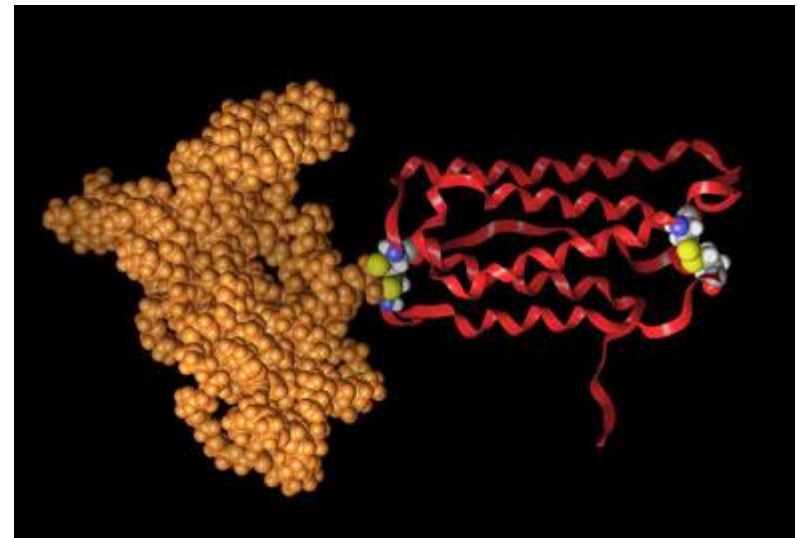
- Гликозилирането на много биологични продукти, т.е. добавянето на захари, е важна стъпка в производството на функциониращ протеин

- Гликозилирането на биологичните продукти се влияе от:

- Типа клетка, клетъчната линия
- Суровия материал
- Условиата на клетъчната култура
- Процеса на пречистване

- **Важни ефекти на гликозилирането :**

- **Механизъм на действие**
- **Механизъм на елиминиране**
- **Имуногенност**

Малки молекули и БЛП

Малки молекули	Биологични ЛП
<ul style="list-style-type: none"> • Получават се синтетично • Малка молекулна маса • Добре дефинирани физикохимични свойства • Стабилни • Стехиометричен състав – дефинирано химично съединение, висока степен на чистота, установени аналитични стандарти • ФК: Прилагат се ентерално, парентерално и др.; Бързо попадат в системната циркулация; Широко тъканно разпределение • Често имат специфична токсичност • Обикновено са неимуногенни • Напълно се охарактеризират аналитично • Лесно се пречистват; Онечистванията лесно се избягват и отстраняват • Не се повлияват от малки модификации на производствения процес и мощности	<ul style="list-style-type: none"> • Биотехнологична продукция • Високомолекулни • Комплексни физикохимични свойства • Чувствителни към топлина и склонни да агрегират и преципитират • Хетерогенни смеси, трудно се стандартизират • ФК: Обикновено се прилагат парентерално; Достигат циркулацията през лимфната система; подлежат на протеолитични реакции <i>ин виво</i>; Разпределението е ограничено до плазмата и екстрацелуларната течност • Рецептор-медирана токсичност • Обикновено са имуногенни • Трудно се охарактеризират • Продължително/сложно пречистване; Риск от контаминиране, като детекцията и отстраняването на примесите е трудна или невъзможна • Високо чувствителни към незначителни модификации на производствения процес и средата

Дефиниция за биоподобен ЛП?

“Биологичен лекарствен продукт, аналогичен на референтен, съществуващ оригинален продукт, представен за разрешение за употреба пред регулаторните власти след изтичане на патентната защита на оригиналния продукт.”

Генерични версии на биологичните продукти?

- Европа - “biosimilars”
- САЩ и Япония - “follow-on pharmaceuticals”
- Канада - “subsequent entry biologics”
- Мексико - “biocomparables”
- Интересът е породен от отпадането на патентната защита на много от иновативните продукти
- За разлика от класическите генерични копия. Процесът на разработване на биоподобен продукт и клиничното му апробиране е труден
- БЛП се характеризират със висока молекулна маса и сложна вторична и третична структура – Пост-транслационни модификации –гликозилиране, фосфорилиране, фарнезилиране и др.
- Продуцират се от живи клетки. Незначителни изменения в производствения процес или ферментационните условия могат да доведат до драстични промени в структурата, качествата на продукта и клиничните му свойства

ПРОИЗВОДСТВЕНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ БЛП

БИОТЕХНОЛОГИЧЕН ПРОИЗВОДСВЕН ПРОЦЕС

API получен
от живи
клетки

Културелни
условия

Материали
използвани
за ЛФ

Пречистване
/съхранение

ПРИМЕСИ

Уникални характеристики по отношение на:
БЕЗОПАСНОСТ, ЕФИКАСНОСТ И КАЧЕСТВО

Различните биотехнологични компании използват...

Подобие

Подобието, спрямо оригиналния продукт, трябва да бъде установено, на всеки от следните етапи:

1. Молекулна/аналитична подобност: структурни, ултраструктурни, аналитични и химични сравнителни анализи за доказване на подобност. Дори малки молекулни характеристики могат да доведат до клинични последици.

2. Клинична подобност: Head-to-head сравнителни проучвания спрямо оригинала, могат и да не са приложими, тъй като са възможни клинични различия.

Следователно производителите на биоподобни продукти трябва да се демонстрират както чрез аналитични проучвания, така и с клинични проучвания, че биоподобният продукт има същите характеристики по отношение на качество, безопасност и ефикасност с продукта референт.

Клинична безопасност

- Видовата специфичност на рецептор-медираните токсични ефекти и алергиите лимитира приложимостта на конвенционалните предклинични модели
- Парентерално приложение
- Имуногенност
- Специфична токсичност – “грипоподобен” синдром при цитокините, активиране на латентна туберкулоза при анти-TNF- α лекарствата; проблеми с неактивните компоненти – албумин, вещества екстрахирани от опаковката, напр. от каучуковите запушалки

Необходимост от клинични изпитвания за имуногенност и безопасност

Растежен хормон

Omnitrope (somatropin)

Референт: *Genotropin (Pfizer)*

- До 60% от пациентите развиват антитела към Omnitrope при първото проучване от фаза III
- Проблемът е свързан с висока концентрация на протеини от клетките продуценти в ЛП, които засилват имунния отговор към растежния хормон
- Въведени са допълнителни етапи на пречистване
- Проведени са нови изпитвания от фаза III studies were
- Нивата на инактивиращи антитела са драстично намалени

Процедура на ЕМЕА

Source: EMEA's Omnitrope EPAR:
<http://www.emea.europa.eu/humandocs/Humans/EPAR/omnitrope/omnitrope.htm>

ЛП Е РАЗРЕШЕН ЗА УПОТРЕБА

Няма хармонизирани международни стандарти и нормативни рамки за биоподобните ЛП

- Моделът “биоеквивалентност, генерични ЛП” възприет при малките молекули е неприложим
- В много региони има ограничена регулаторна рамка или отсъства специфично законодателство
- Отсъствието на минимални регулаторни стандарти представлява риск за пациентите, поради възможните проблеми асоциирани с качеството, ефикасността и безопасността на биоподобните продукти

Европейски съюз

- Европейското законодателство ясно разграничава Подобните биологични лекарствени продукти (Биоподобните ЛП) от категорията на генеричните лекарства
- ЕМЕА е публикувала специфични документи относно регулацията на БЛП (General Guidelines and Concept Papers on Similar Biological Medicinal Products)

Преглед на регулаторната рамка по отношение на БПЛП на ЕМА (European Medicines Agency)

Приложими към всички биоподобни продукти

- Общо ръководство по отношение на подобните биологични продукти
- Ръководство относно оценката на качеството на подобните биологични продукти, съдържащи биотехнологично продуцирани протеини като активни субстанции: качествени аспекти
- Предклинично и клинично ръководство по отношение на подобните биологични продукти, съдържащи биотехнологично продуцирани протеини като активни субстанции: предклинични и клинични аспекти
- Ръководство по отношение оценката на имуногенността на биотехнологично продуцираните протеини

Продуктово специфични анекси – клинични и предклинични

- Ръководство по отношение на подобните лекарствени продукти, съдържащи рекомбинантни еритропеотини
- Ръководство по отношение на подобните лекарствени продукти, съдържащи рекомбинантен растежен хормон
- Ръководство по отношение на подобните лекарствени продукти, съдържащи рекомбинантен гранулоцитен колония-стимулиращ фактор
- Ръководство по отношение на подобните лекарствени продукти, съдържащи рекомбинантен човешки инсулин
- Предклинична и клинична оценка на подобни ЛП, съдържащи рекомбинантен интерферон алфа
- Ръководство за предклинична и клинична оценка на подобните лекарствени продукти, съдържащи нискомолекулни хепарини

Доказване на биоподобност

Общи принципи

- Клиничната ефикасност и безопасност на БЛП са доказани от иновативния производител

Спонсорът на проучването на биоподобния продукт трябва да докаже, че:

- Кандидатът-биоподобен продукт не е значително различен от референтния продукт
- Не е необходимо да се провеждат излишни клинични тестове
- Провеждат се по-малки по мащаб директни сравнителни проучвания, спрямо оригинала

Доказване на биоподобност

Сравняване с референтния продукт по отношение на:

1. Структура (аминокиселинна секвенция, вторична и третична структура, гликозилиране, гама-карбоксилиране и др.)
2. Функции
3. Предклинични данни
4. Клинична фармакокинетика и фармакодинамика
5. Клинична имуногенност
6. Клинична безопасност и ефективност

Quo vadis biosimilaria?

- САЩ – биологичните ЛП са най-бързо растящия разход за ЗО в САЩ
- Подобно на генериците, биоподобните ЛП ще доведат до намаляване на разходите за здравеопазване
- Според проучване на Express Scripts Inc. от 2007, за 10 годишен период се очаква редуцията на разходите от въвеждането на биоподобни интерферони, еритропоетини, растежни хормони и инсулин да достигнат 71 милиарда USD
- 2008 CBO (Congressional Budget Office) прогнозира, че биоподобните ЛП ще доведат до редукция на разходите за БЛП с 25 милиарда USD до 2018
- **Тези данни неизменно показват значимостта и очаквания натиск за улесняване и ускоряване на процедурите за одобрение и разрешаване за употреба на БПЛП!!!**

Прогнозирано въвеждане на биоподобни при някои БЛП

INN	Търг. име	Година
•Infliximab	Remicade ®	2014
•Rituxumab	Rituxan/Mab-Thera ®	2016*
•Cetuximab	Erbitux ®	2016*
•Adalimumab	Humira ®	2016
•Trastuzumab	Herceptin ®	2019*
•Bevacizumab	Avastin ®	2019*
•Darbepoetin	Aranesp ®	2024
•Etanercept	Enbrel ®	2028

Заклучение

- БЛП обременяват разходите за здравеопазване
- Биоподобните се очаква да са 25-40% по евтини
- Проблемите свързани с безопасността налагат стриктен фармаковиджилънс контрол – проспективно проследяване, уникални INN
- Необходимост от усъвършенстване и унифициране на регулаторната рамка за биоподобни продукти

Благодаря Ви за вниманието!